14.2.2022

HPL:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 225/2021vp)

Lyhyesti Henkilöstöpalveluyritysten liitosta (HPL)

Henkilöstöpalveluyritysten liitto HPL edustaa yksityistä työnvälitystä eli henkilöstöpalveluyrityksiä sekä työllisyyspalveluiden tuottajia. Henkilöstöpalveluyritykset ovat työmarkkinoiden ja rekrytoinnin asiantuntijoita. Ne ovat lähellä yrityksiä ja ne yhdistävät tehokkaasti työt ja työntekijät. Henkilöstöpalveluyrityksillä on avoinna tuhansia työpaikkoja ja vuosittain ne työllistävät reilut 150 000 työntekijää (vuokratyö). Lisäksi ne etsivät asiakasyrityksilleen tuhansia työntekijöitä suoraan työsuhteeseen (rekrytointi). Työllisyyspalveluiden tuottajat puolestaan tarjoavat laadukkaita työllisyyspalveluita työnhakijoille ja tuottavat suuren osan JTYPL:n mukaisista palveluista. HPL:llä on noin 400 jäsenyritystä. HPL on Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

Esityksen tarpeellisuudesta

HPL katsoo, että julkisen työnvälityksen palvelualusta ja erityisesti vanha työnhakijarekisteri (URA-järjestelmä) on tehoton, vanhanaikainen ja monimutkainen. Vanha TE-palvelualusta ei mahdollista työmarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä sen avulla ole mahdollista ratkaista pahaa työnhakijoiden ja työpaikkojen kohtaanto-ongelmaa. On jo aika nykyteknologiaa hyödyntämällä korvata vanhentunut työnhakijarekisterinä toimiva palvelualusta modernimmalla ja teknisesti toiminnallisemmalla järjestelmällä.

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi yksityistä työnvälitystä

Vanha palvelualusta on rakennettu vain julkisen työnvälityksen tarpeisiin. Maailma on kuitenkin vanhan Ura-järjestelmän kehittämisen alkuajoista muuttunut ja työllistämisen pelikenttä on moninaistunut. Käsillä olevassa esityksessä ei kuitenkaan ole riittävästi huomioitu yksityistä työnvälitystä.

Hallituksen asettamaan työllisyystavoitteeseen pääseminen vaatii kuitenkin yksityisen työnvälityksen toimijoiden hyödyntämistä ja olisi toivottavaa, että uudistus ottaisi paremmin huomioon moninaisen yksityisen toimijakentän. HPL katsoo, että uudistuksen avulla kohtaanto-ongelmaa on mahdollista ratkaista huomattavasti tehokkaammin, jos yksityistä työnvälitystä eli henkilöstöpalveluyrityksiä ja työllisyyspalveluiden tuottajia hyödynnettäisiin enemmän.

Työnhakutiedot julkisiksi

Ongelmana työpaikkojen täyttämisessä on tällä hetkellä se, etteivät henkilöstöpalveluyritykset pääse etsimään potentiaalisia työntekijöitä työnhakijoiksi ilmoittautuneiden joukosta, sillä niillä ei ole pääsyä työnhakijarekisterin työnhakijatietoihin. Julkisella työnvälityksellä on eräänlainen monopoliasema työnhakijarekisteriin. Kun osaajapulan vallitessa henkilöstöpalveluyritykset etsivät työntekijöitä ja pyytävät apua TE-toimistoista, vastaus on usein se, ettei TE-toimistoilla ole aikaa eikä aina ilmeisesti haluakaan etsiä työttömien joukosta potentiaalisia työnhakijoita henkilöstöpalveluyrityksissä oleviin avoimiin työpaikkoihin.

Edellä esitetyn ongelman voisi ratkaista niin, että jokaisen työnhakijan olisi julkaistava omat työnhakijatietonsa Työmarkkinatorilla. Siten kaikki työnantajat näkisivät tiedot ja voisivat suoraan tarjota työnhakijoille työtä. Tietosuojasäännösten huomiointi valmistelussa pitää toki huomioida. Esimerkiksi työnhakijan nimi- ja osoitetiedot sekä mahdolliset terveystiedot voisi pitää ei-julkisina. Työnhakutietojen julkistaminen olisi varsin perusteltua, sillä työttömyysturvamme on vastikkeellista ja sen edellytyksenä voisi hyvin olla työnhakutietojen julkistaminen. Jos julkistaminen jätetään pelkästään työnhakijoiden vapaaehtoisuuden varaan, monet työnhakijat eivät julkaisisi tietojaan. Tästä on kokemuksia vanhasta CV-tietopankista.

Yksityisille toimijoille pääsy työnhakijarekisteriin

Ellei työnhakijatietoja saada kokonaan julkisiksi, vaihtoehtoinen ratkaisu voisi olla se, että työnhakijatiedot olisivat julkisia edes jollakin tavalla rekisteröidyille yksityisen työnvälityksen toimijoille. Pääsy työnhakijatietoihin helpottaisi kohtaanto-ongelmaa, kun yksityinen työnvälitys pääsisi yhdistämään työnhakijoita ja työpaikkoja ripeästi. Tämä olisi omiaan lisäämään työllisyyttä tehokkaasti ja tuomaan nopeutta työnvälitykseen. Tietosuojan varmistamiseksi kontrollointi ja seuranta voisi tapahtua lokitietojärjestelmien avulla ja tietojen käyttöä voisi ohjata käyttölupaehdot. Tämän lisäksi valvontaviranomaiselle voitaisiin asettaa erilaisia raportointivelvoitteita ja väärinkäytökset voitaisiin sanktioida. Palvelualustalle kirjautuminen voisi tapahtua vahvalla tunnistautumisella, jolloin väärinkäytökset olisivat jälkikäteen helposti selvitettävissä.

Työnhakijan suostumuksen saaminen työnhakutietojen julkistamiseen

Ellei työnhakijoiden työnhakutietoja saada julkisiksi tai ellei yksityisen työnvälityksen toimijoille anneta pääsyä työnhakijarekisteriin, tulisi ihan vähintään hyödyntää paremmin asiakkaan suostumusperiaatetta. Suostumusperiaatetta tiedonsaantioikeuden osalta on käytetty vakiintuneesti muun muassa terveydenhuollossa ja vakuutustoiminnassa. Suostumuksen saamista ei pitäisi jättää vain sen varaan, huomaako työnhakija laittaa rastin johonkin kohtaan, vaan sitä voitaisiin kysyä asiakkaalta alkuhaastattelussa. Tällöin voitaisiin myös perustella tietojen julkisuuden tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä.

Se, että työnhakijoiden tiedot olisivat julkisia ja mahdollisimman monen työnantajan nähtävillä, kasvattaisi työtarjousten lukumäärää ja siitä olisi suurta hyötyä monille työnhakijoille, jotka tosissaan etsivät työtä. Koska kyseessä olevan esityksen tarkoituksena on edistää asiakkaan työllistymistä ja tehostaa palveluprosessia, jotta asiakas saa tarpeenmukaisia palveluita nopeammin ja kattavammin, olisi sääli, etteivät yksityisen työnvälityksen toimijat pääsisi tietoihin käsiksi. Kun tiedot olisivat työnantajien nähtävillä, julkisen työnvälityksen aikaa ja resursseja säästyisi valtavasti, kun heidän ei tarvitsisi etsiä työnantajille sopivia työnhakijoita.

Työnhakutietojen avoimuus edistäisi myös työllisyyspalveluiden tehokkuutta

Se, etteivät yksityiset toimijat pääse katsomaan työnhakijoiden tietoja, on ongelmallista myös työllisyyspalveluiden tuottajille. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat suuren osan JTYPL:n mukaisista työvoimahallinnon palveluista ja olisi tärkeää, että ne pääsisivät katsomaan ja tekemään merkintöjä rekisteriin. Palveluntuottajien tiedonsaantioikeus tulisi käsittää tarpeelliset tiedot työllistymisen kannalta. Riittävä tiedonsaanti helpottaisi ja tehostaisi julkisen ja yksityisen

työnvälityksen saumatonta yhteistyötä ja vähentäisi tuplatyön tekemistä.

Järjestelmien yhteensovitus ja kehittäminen

Työmarkkinatoria on valmisteltu jo monta vuotta. Valtakunnallisen palvelujärjestelmän kehityksessä pitää huomioida ekosysteemiajattelu ja alustan pitäisi tuoda yhteen niin yksityiset palveluntuottajat kuin myös verottaja, Kela sekä oppilaitokset. Lisäksi työttömyysturvaa koskevat asiat pitäisi voida hoitaa alustan kautta.

Uudistukseen pitää nyt kuitenkin saada vauhtia. On myös herännyt huoli, onko palvelualustan uudistamisen yhteydessä riittävällä tavalla huomioitu rajapinnat yksityisen työnvälityksen ja muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi tarvitaan Työmarkkinatorin tehokasta markkinointia ja myös jatkokehittämiseen on varauduttava.

Yhteenveto

Käsillä oleva hallituksen esitys on tarpeellinen, sillä on jo korkea aika uudistaa vanhentunut palvelualusta. Hallituksen esitystä on kuitenkin muutettava niin, että siinä huomioitaisiin myös yksityisen työnvälityksen toimijoiden rooli ja erityisesti niiden tarpeet työnhakijoiden työnhakutietojen saamisesta. Vain siten voidaan olennaisesti nopeuttaa ja tehostaa työnhakijoiden ja työpaikkojen kohtaantoa. Käsittääksemme tämä on myös monen julkisen työnvälityksen parissa toimivan tahtotila.

Uudistuksen tavoitteena on sujuvoittaa asiakkaan palveluprosessia ja parantaa asiakaskokemusta. Tavoitteena on myös luoda palvelualusta, jonka avulla parannetaan työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaantoa sekä tehostetaan työnvälitystä. Yksityisen työnvälityksen huomiotta jättäminen ei palvele miltään osin työnhakija- eikä yritysasiakkaita. Tavoitteiden saavuttaminen ei ole myöskään mahdollista silloin, kun tiedonsaanti on katkaistu jättämällä yksityisen työnvälityksen toimijat ulkopuolelle.

HENKILÖSTÖPALVELUYRITYSTEN LIITTO HPL

Merru Tuliara
toimitusjohtaja